

Programma 2 Ruimte en wonen

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het programma ligt grotendeels op koers. Er liggen nog steeds grote, complexe opgaven voor de schaarse ruimte. In gezamenlijkheid met partners zoals onder andere Rijk en gemeenten zetten we stappen in het maken van keuzes zoals bijvoorbeeld ten aanzien van Powerport Moerdijk en Programma Ruimte voor Defensie. Op basis van een eerste evaluatie zetten we het project 'SPRONG' voort waarbij we samen met nu 24 gemeenten werken aan het versnellen van de planologische procedures.

Op het gebied van Wonen blijft onze inzet onverminderd groot om de versnelling van de woningbouw te realiseren. Zo is afgelopen mei aan demissionair minister Keizer het Brabants model anterieure overeenkomst aangeboden wat de provincie samen met een aantal Brabantse marktpartijen, gemeenten en corporaties heeft opgesteld. Dit model zal de voorfase in woningbouwontwikkelingen met 3 tot 6 maanden kunnen versnellen. Ook is de 3e tranche Flexpoolregeling opengesteld, waarmee gemeente hun capaciteit kunnen vergroten om zo versnelling in de procedures te realiseren. Tevens is een vervolg gegeven aan de ondersteuning van collectieve wooninitiatieven. Ondanks deze inzet voorzien we, dat we dit jaar met een prognose van circa 12.000 - 12.500 toename woningvoorraad, iets achterblijven op de doelstelling van 13.500, maar wel in lijn zitten met de gemiddelde realisatie van afgelopen jaren.

Voor wat betreft werklocaties is het project Grote Oogst nog in volle gang waarbij de versnelling van de verduurzaming van de terreinen centraal staat. Inmiddels is besloten tot uitbreiding van het project van 12 naar 18 terreinen. Daarnaast worden de terreinen extra ondersteund via de iconaanpak waarbij een aantal ambitieuze verduurzamingsprojecten extra 'duwtje' richting realisatie worden gegeven.

Op het gebied van Stedelijke gebiedsontwikkeling wordt samen met de B5-gemeenten en overige partners gewerkt aan de realisatie van de Uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant. Daarnaast werken we in de 12 grootste gemeenten aan de realisatie van stedelijke gebiedsontwikkelingen. Naast de ontwikkelingen die in uitvoering zijn zoals bijvoorbeeld Fellenoord (Eindhoven) en Kastanjeweg Oost (Uden) worden ook bij andere ontwikkelingen stappen gezet, zoals de concrete investeringsbeslissing ten aanzien van centrumontwikkeling in Waalwijk (zie memo gedeputeerde) en verdere planontwikkeling ten aanzien van 't Zoet (Breda) en Havenkwartier (Veghel). Tot slot werken we ook aan kennisdeling en hebben we deze periode hiertoe de adviescommissie stedelijke gebiedsontwikkeling ingesteld en een vernieuwd kennisplatform gerealiseerd.

Het besluit over de realisatie van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) is genomen. Na jarenlange vertraging door de behandeling door de Raad van State staan alle seinen nu op groen voor de realisatie van deze gebiedsopgave. Daarmee kunnen de doelstellingen op het gebied van o.a. mobiliteit, hoogwaterbescherming en natuur gerealiseerd worden. Er worden nog gesprekken met het Rijk gevoerd over aanvullende bijdrage aan het GOL.

De Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS 2.0) is op 17 december 2024 vastgesteld en de uitvoering hiervan is goed op gang gekomen. Naast de verdere uitvoering van de generieke maatregelen zoals beschreven in de BOS 2.0 is de uitwerking van een zestal aanvullende maatregelen voortvarend opgepakt. De verwachting is dat de besluitvorming over de uitwerking eind 2025/begin 2026 kan plaatsvinden. Binnen de aanpak Piekbelasting, module 1 van de Landelijke Verplaatsingsregelen veehouderijen met piekbelasting (haalbaarheidsonderzoek), hebben 12 Brabantse bedrijven zich ingeschreven en een beschikking ontvangen. Het team Zaakbegeleiding heeft 210 aanvragen voor begeleiding van ondernemers gehad. We zijn nog met 150 ondernemers in gesprek.

De Raad van State -uitspraak intern salderen heeft geleid tot een brede impactanalyse. Bij de verdere uitwerking van de BOS 2.0 zal bekeken moeten worden wat de uitspraak betekent voor de aanpak van de BOS 2.0.

De afgelopen maanden is er intensief gelobbyd richting Den Haag, onder andere binnen het Traject van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurontwikkeling (MCEN). Met als doel urgentie vasthouden op het stikstofdossier en extra aandacht vragen voor uitdagingen in Brabant. Hiermee is het onder andere gelukt

om voor de Peel € 300 mln. beschikbaar te krijgen, waarvan € 150 mln. voor de Brabantse kant. Een fors deel hiervan zal ook worden ingezet voor de uitvoering van stikstofmaatregelen.

Met behulp van de in uitwerking zijnde monitoringssystematiek zullen we steeds meer inzicht krijgen in de bijdrage van de maatregelen aan de stikstofreductie en kunnen we op basis daarvan sturen. Op dit moment zien we dat de generieke maatregelen op schema lopen.

Aandachtspunten voor de komende tijd blijven de financiering van de aanvullende maatregelen en het omgaan met externe factoren, zoals de landelijke (beleids-) ontwikkelingen en de gevolgen van rechterlijke uitspraken. Daarbij is een landelijke aanpak met de daarbij behorende middelen een randvoorwaarde.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van omgevingskwaliteit

Indicatoren:

- Kwalitatieve evaluatie naar de doorontwikkeling van het 'diep, rond en breed' werken conform Beleidskader Leefomgeving, uit te voeren in 2027, met een tussentijdse evaluatie uit te voeren in 2025

De Staten worden uiterlijk 4e kwartaal geïnformeerd over de tussentijdse evaluatie. Daarnaast worden in de Statenwerkgroep Leefomgeving een aantal casussen uit de praktijk van diep, rond en breed werken besproken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Begeleiden en beoordelen van initiatieven met ruimtelijke impact

Op basis van het Beleidskader Leefomgeving 2030 wordt via de systematiek van 'breed, rond en diep' kijken ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld en (waar mogelijk proactief) voorzien van advies.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van voldoende woningen, die aansluiten op de vraag

Indicatoren:

- Toename netto Brabantse woningvoorraad periode 2023- 2035:
Totaal toename: circa 165.000 / 13.500 per jaar
 - o Waarvan sociale huurwoningen: circa 49.500 / 4.125 per jaar
 - o Waarvan middeldure huur- én betaalbare koopwoningen: circa 60.500 / 5000 p/j
- NB. De aantallen zijn gebaseerd op de (periodieke) prognoses en kunnen daarmee afwijken van de nieuwe afspraken, zoals in project Beethoven.
- Zorgvuldige inpassing van nieuwe woonruimte: gemiddeld genomen wordt ca. tweederde van de jaarlijkse woningbouw (toevoeging aan de woningvoorraad) op binnenstedelijke locaties gerealiseerd.

In 2025 ligt de groei van de voorraad in Brabant naar verwachting op circa 12.000-12.500 woningen. Deze toename is hoger dan in 2024 (10.800) en ligt procentueel boven het landelijk gemiddelde. Ondanks deze groei blijft de toename echter achter op onze doelstelling om gemiddeld jaarlijks 13.500 aan de voorraad toe te voegen in de periode 2023- 2035. De oorzaak voor de achterblijvende prognose hangt, zoals ook gemeld in Burap-I, samen met vele factoren waar de provincie weinig invloed op heeft, waaronder bouw-

en energieprijzen, renteontwikkelingen, juridische procedures, voldoende stikstofruimte, capaciteit op het elektriciteitsnet etc. De verdeling over de verschillende betaalbaarheidscategorieën ligt naar verwachting wel in lijn met onze doelstellingen.

NB. Onderstaande beoogde prestaties voor 2025 worden naar verwachting allemaal uitgevoerd en daarmee zijn deze, ondanks dat de doelstelling waarschijnlijk niet helemaal gehaald wordt (daarom oranje), de prestaties wel allemaal groen (conform planning).

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteunen van versnelling woningbouw

Door tal van activiteiten wordt de versnelling van de uitvoering van woningbouwplannen gestimuleerd. Zo is de 3e tranche 'Flexpool Versnelling Woningbouw' opengesteld en is een Brabant model anterieure overeenkomst kostenverhaal ontwikkeld en gepubliceerd. Daarnaast zijn er diverse activiteiten opgestart om te werken aan regionale bouwstromen om de industriële woningbouw te stimuleren.

Monitoren, herijken en bijdragen aan realisatie van de Regionale Woondeals

Momenteel wordt gewerkt aan een (kwantitatieve) herijking en een (kwalitatieve) verrijking van de regionale woondeals. Naar verwachting worden in de loop van 2025 de geactualiseerde woondeals vastgesteld.

Stimuleren van het benutten bestaande voorraad

Er is een onderzoek uitgevoerd naar het potentieel van het beter benutten van de bestaande woningen en gebouwen binnen bestaand stedelijk gebied. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek wordt een plan van aanpak opgesteld.

Wat willen we bereiken?

Zorgdragen voor duurzame en toekomstbestendige werklocaties in Brabant

Indicatoren:

- Ontwikkeling werklocaties. Oppervlakte harde en geprogrammeerde plancapaciteit voor nieuwe werklocaties, ten opzichte van de uitbreidings- en vervangingsvraag in het laagscenario tot en met 2030, streefwaarde 100% (2022: 93%).
- De voortgang van de verduurzaming van Grote Oogst terreinen.
 - 50% verduurzaming in 2030 op het gebied van energie- en materiaalgebruik op Grote Oogst terreinen.
 - Monitor > opleveren kwalitatieve en kwantitatieve monitor Grote Oogst.
- Gezondheid: Emissie van fijnstof (PM_{2,5}) van bedrijven op bedrijventerreinen in Noord-Brabant, streefwaarde: lager dan referentiewaarde 2015 (1,3 Kton).

De realisatie van de doelstellingen loopt op koers. Op dit moment werken we aan de jaarlijkse monitor bedrijventerreinen, dat inzicht geeft in de plancapaciteiten. Daarnaast worden in regionale afspraken de

gezamenlijke ambities m.b.t. de programmering van bedrijventerreinen vastgelegd. De monitor voor Grote Oogst is opgeleverd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren en verdiepen project 'Grote Oogst'

Via project Grote Oogst wordt op 12 bedrijventerreinen gewerkt aan verduurzaming. Om de verduurzaming op deze terreinen verder te versnellen is een Bijdrageregeling Icoonaanpak Grote Oogst opengesteld. Met deze regeling krijgen concrete projecten met een substantiële impact op de verduurzaming een extra stimulans om tot uitvoering te komen. Daarnaast wordt conform de Uitvoeringsagenda Wonen & Werken gewerkt aan de uitbreiding van de aanpak met 6 nieuwe terreinen.

Ondersteunen van campussen en overige strategische werklocaties

Op dit moment is de provincie actief betrokken bij de (ruimtelijke) ontwikkelingen bij de (door)ontwikkeling van diverse campussen en locaties zoals Brainport Industries Campus (BIC), Eindhoven Airport District en de Automotive Campus.

Actualiseren van (regionale) afspraken bedrijventerreinen

In alle regio's zijn regionale afspraken gemaakt over de opgaven t.a.v. bedrijventerreinen. Alle regionale afspraken vragen op onderdelen nog om een verdere kwalitatieve en kwantitatieve uitwerking. Onderdeel daarvan is in ieder geval het bepalen van zoekgebieden/locaties voor grootschalige werklocaties.

Wat willen we bereiken?

Integraal werken aan het toekomstbestendig maken van het stedelijk netwerk

Indicatoren:

- Kwalitatieve monitor, 1 keer per 2 jaar, 1e uit te voeren in 2024.
- Kwalitatieve evaluatie, 1 keer per 2 jaar, 1e uit te voeren in 2025.

De kwalitatieve evaluatie is voorzien opgeleverd te worden in het 4e kwartaal 2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gezamenlijk met partners opstellen en realiseren uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant

De samenwerkende partijen werken aan de realisatie van de in oktober 2024 vastgestelde uitvoeringsagenda. Tijdens BO Leefomgeving van juni 2025 is het Brabants Voorstel "Brabant bouwt" aangeboden hetgeen komende tijd verder uitgewerkt wordt richting BO MIRT in het najaar 2025. Voor de middellange termijn opgaven hebben de samenwerkende partijen een Brabantbrede werkagenda

opgesteld. Voor elke stedelijke regio wordt daarnaast gewerkt met uitvoeringsagenda's en afspraken op het schaalniveau van de stedelijke regio's.

Mogelijk maken van stedelijke gebiedsontwikkelingen binnen de 12 grootste steden

We werken in 12 grootste gemeente aan de realisatie van stedelijke gebiedsontwikkelingen. Naast de lopende gebiedsontwikkelingen zoals bv. Fellenoord BV hebben we afgelopen periode ook een investeringsbesluit genomen ten aanzien van centrumontwikkeling in Waalwijk en werken we ook aan de verdere planontwikkeling ten aanzien van 't Zoet (Breda) en Havenkwartier (Veghel).

Uitvoeren en doorontwikkelen kennisprogramma gebiedstransformaties

Via het kennisprogramma delen we onze kennis- en leerervaringen en bieden we inspiratie. Het kennisprogramma heeft een praktische insteek ter bevordering van de uitvoering. Dit doen we op tal van manieren zoals:

- Het organiseren van kennisdelingsbijeenkomsten
- Het organiseren van een bestuurlijk netwerk met minimaal 1 netwerksessie per jaar
- Inzet van een externe adviescommissie voor stedelijk gebiedsontwikkelingen.
- Aangaan van strategische partnerschappen, zoals bijvoorbeeld met kennisinstellingen
- Faciliteren van kennisontwikkeling- en uitwisseling o.b.v. de pilots dorpenstrategie

Dit alles met als doel om de verstedelijking in Brabant op een juiste manier op gang te brengen en te houden. Zie ook kennisprogramma stedelijke gebiedsontwikkeling.

Door middel van het Kennis- en Netwerkprogramma Stedelijke Gebiedsontwikkeling bieden we een gevarieerd aanbod aan kennissessies in de vorm van webinars, lezingen, excursies en, conferenties waarin we verschillende onderwerpen met betrekking tot stedelijke gebiedsontwikkelingen aanbod laten komen. Ook wordt komend najaar weer commissie Stedelijke Gebiedsontwikkeling opgezet. De commissie heeft tot taak gevraagd en ongevraagd, te integraal te adviseren over stedelijke gebiedsontwikkelingen. Tot slot wordt een kennisplatform opgezet waarmee we de opgedane kennis verzamelen en delen en waarmee gemeenten onderling hun kennis kunnen uitwisselen.

Wat willen we bereiken?

Het verminderen van de stikstofuitstoot uit Brabantse bronnen om de stikstofdepositie op Natura2000 te reduceren

Indicator:

- De BOS 2.0 zorgt ieder jaar voor een dalende lijn in de stikstofreductie. Deze stikstofreductie wordt gedefinieerd als een emissiereductie van Brabantse bronnen. Als basisjaar wordt het jaar 2022 genomen (Emissieregistratie.nl)

De stikstofemissie van Brabantse bronnen is in 2023 ten opzichte van 2022 gedaald. Dit is echter niet voldoende om de vergunningverlening voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen weer overal mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) 2.0

Indicator	2025	2026
Onderzoek optimalisatie maatwerkregeling omgevingskwaliteit	Vorbereiding uitvoering	Vorbereiding uitvoering
Beëindigingsregeling voor oude stallen	In uitwerking	In uitvoering
Verplicht emissieloos/emissiearm bemesten landbouwgrond in provinciaal eigendom	Vorbereiding uitvoering	In uitvoering
Arrangement veldmaatregelen	Vorbereiding uitvoering	In uitvoering
Vrijwillige pilot Groene Hub	Vorbereiding uitvoering	In uitvoering

De daadwerkelijke uitwerking en uitvoering van de aanvullende maatregelen die zich bevinden in de verkenningsfase is afhankelijk van verdere besluitvorming.

De werkzaamheden die zijn gericht op de aanvullende maatregelen van de BOS 2.0 lopen op schema. Een onafhankelijk kennisconsortium rekent verschillende scenario's per maatregel door. De provincie werkt deze verder uit in samenspraak met partners. Hierna volgt besluitvorming of deze maatregelen worden uitgevoerd. We letten bij de uitwerking onder andere op (financiële) haalbaarheid, effectiviteit, handhaafbaarheid, draagvlak en maatschappelijke impact. In de voortgangsrapportage Aanpak stikstof informeren we U over de stand van zaken per aanvullende maatregel.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Veel van de prestaties worden geleverd in samenwerking met externe partners. Daarmee geeft dat ook onzekerheden ten aanzien van de (timing van) uitputting van budgetten. Voorbeelden hiervan zijn de uitnutting van de regeling Stimulering woningbouw en de uitgaven voor Werklocaties.

Financieel overzicht programma Ruimte en wonen

Bedragen x € 1.000			
2. Ruimte en wonen	Begroting t/m wijz. 4	Wijziging 5	Begroting t/m wijz. 5
Lasten	32.507	2.528	35.035
Baten	7.599	-65	7.534
Saldo baten en lasten	24.908 N	2.593 N	27.501 N

